

Respons

Bangladesh: Urbefolkninger i Bangladesh, med hovedvekt på *jummaer* fra Chittagong Hill Tracts

Problemstilling/spørsmål:

- Hvordan er situasjonen for urbefolkningsgrupper i Bangladesh, med særlig vekt på situasjonen for *jummaer*, herunder *chakmaer*, i Chittagong Hill Tracts?
- Hvordan er situasjonen for *jummaer*, herunder *chakmaer*, i Bangladesh som bosetter seg et annet sted i landet enn sitt hjemsted/sitt folks hjemområde?
- Hvordan er situasjonen for *jummaer*, eller andre urbefolkningsgrupper i Bangladesh, som bosetter seg utenfor sitt folks hjemområde og som er menneskerettighetsforkjempere/forkjempere for sitt folks rettigheter?

Urbefolkninger i Bangladesh

Bangladesh er et etnisk svært homogent land, med 98 % etniske bengalere (CIA 2011; USCIRF 2010). Ifølge Centre for Indigenous People's Research and Development (CIPRAD) utgjør 53 forskjellige urbefolkningsgrupper i Bangladesh kun 1,3 % av befolkningen (møte i Dhaka, november 2007).

Bangladesh er også et relativt homogent land når det gjelder religion. Nesten 90 % av befolkningen er muslimer, mens noe over 9 % er hinduer (CIA 2011). De fleste urfolk er imidlertid kristne eller buddhister. Kristne og buddhister utgjør til sammen om lag 1 % av befolkningen.

Urfolk i Bangladesh tilhører altså ofte en religiøs minoritet, i tillegg til å skille seg klart fra bengalerne hva angår utseende, språk og kultur (CIPRAD, møte november 2007; UK Home Office 2010).

CIPRAD (møte i Dhaka, november 2007) fortalte at urfolk i Bangladesh i utstrakt grad har vært, og er, utsatt for etnisk diskriminering og menneskerettighetsbrudd. En nasjonal menneskerettighetsorganisasjon for urbefolkninger i Bangladesh, Kapaeeng Foundation, uttalte i 2010 at urfolk i Bangladesh har svært begrenset tilgang til grunnleggende

Respons **Bangladesh: Urbefolkninger i Bangladesh, med hovedvekt på *jummaer* fra Chittagong Hill Tracts**

menneskerettigheter, herunder offentlige tjenester, og at de ofte er blant de dårligst stilte i landet når det gjelder økonomiske, sosiale, kulturelle og politiske rettigheter.

Urfolk i Bangladesh kan deles i to hovedgrupper, etter hvor i landet de er hjemmehørende (Borchgrevink & McNeish 2007; CIPRAD, møte november 2007):

- 1) Slettelandet i nord
- 2) Chittagong Hill Tracts i sørøst

Det følgende vil hovedsakelig omhandle urbefolkninger fra Chittagong Hill Tracts.

Urbefolkninger i Chittagong Hill Tracts¹

Ifølge en rapport fra FNs spesialrapportør og medlem av FNs permanente forum for urfolkssaker², er elleve urbefolkningsgrupper hjemmehørende i CHT: *Bawm, chak, chakma, khumi, khyang, lushai, marma, mro, pangkhua, tanchangya* og *tripura* (UN Economic and Social Council 2011, s. 3). Urbefolkningene i CHT kalles med en fellesbetegnelse for *jumma*, hvorav *chakma* er den største gruppen. *Jummaene* utgjør om lag en halv million mennesker, og har utpreget annerledes språk, kultur, utseende, religion, klesdrakt, matvaner, arkitektur og jordbruksmetoder enn den bengalske majoritetsbefolkningen i landet (Amnesty International 2004; UN Economic and Social Council 2011).

Etter opprettelsen av Bangladesh i 1971 opplevde *jummaene* i CHT å miste sin autonomi, bli nektet konstitusjonell anerkjennelse, samt å bli politisk, sosialt og økonomisk marginalisert (UN Economic and Social Council 2011, s. 3). I 1972 dannet *jummaene* i CHT et eget politisk parti, *Parbatya Chattagram Jana Samhati Samiti* (PCJSS). Partiets væpnede ving, *Shanti Bahini*, startet i 1976 et væpnet opprør mot bangladeshiske myndigheter. Dette førte til systematiske og omfattende menneskerettighetsovergrep mot urbefolkningen, i stor grad begått av bangladeshiske sikkerhetsstyrker. I løpet av to tiår flyktet mange (ca. 70 000) *jummaer* fra CHT til India, mens rundt 100 000 ble internt fordrevet (UN Economic and Social Council 2011, s. 5). Samtidig førte knapphet på land ellers i Bangladesh til masseemigrasjon av bengalske nybyggere til CHT, ofte i regi av bangladeshiske myndigheter.

I 1997, 21 år etter at det væpnede opprøret startet, ble det inngått et fredsforlik og *The Chittagong Hill Tracts Accord* ble signert av PCJSS og myndighetene (UN Economic and Social Council 2011, s. 3). Inngåelsen av fredsforliket endte den væpnede konflikten, men ikke menneskerettighetsovergrepene mot urbefolkningene i området (IDMC 2009).

Beretningene om vedvarende menneskerettighetsovergrep i CHT er mange. Blant annet fortelles det i en delegasjonsrapport (Chittagong Hill Tracts Commission, s. 6) fra 2009, dvs. tolv år etter at fredsforliket ble inngått, at urbefolkningene i CHT fortsatt utsettes for menneskerettighetsbrudd som utenomrettslige drap, vilkårlige arrestasjoner, ulovlig fengsling, tortur, voldtekt, overfall, trakassering, religiøs forfølgelse, samt mangel på yttringsfrihet og tilgang til sosioøkonomiske rettigheter. Samme rapport forteller videre at det store flertall av overgrep i CHT mangler ordentlig etterforskning, påtale og straff. At gjerningsmenn går fri er

¹ Heretter forkortet CHT.

² UN Permanent Forum on Indigenous Issues.

vanlig: “This culture of absence of justice and impunity of the offenders pervade the issue of justice in the CHT” (Chittagong Hill Tracts Commission 2009, s. 6).

Ifølge Kapaeeng Foundation (2010) er den bangladeshiske hær ansvarlig for flest menneskerettighetsbrudd begått mot urbefolkningene i CHT:

State machineries continue to violate the civil and political rights and collective rights of indigenous peoples with impunity and there is no effective mechanism available for redress in addressing these violations. Numerous cases of human rights violations committed by State Forces are contrary to its national laws and its international human rights obligations.

I februar 2010 ble urfolk i CHT angrepet av bengalske nybyggere, med det resultat at en rekke hjem og butikker brant ned og minst to *chakmaer* døde (ACHR 2010; UN General Assembly 2010, s. 27-28; USCIRF 2010, s. 4). ACHR (Asian Centre for Human Rights), har skrevet en egen rapport om disse voldelige sammenstøtene. I rapporten fortelles det at bengalske nybyggere og deres organisasjon *Sama Odhikar Andolon* fikk hjelp av hæren, og at hæren var ansvarlig for de *jummaer* som ble drept og skadet (ACHR 2010, s. 2). FNs spesialrapportør for menneskerettigheter og fundamentale friheter for urfolk³, har uttalt at han vil overvåke de stadig pågående konflikter i CHT (UN General Assembly 2010, s. 30-31).

I februar 2011 uttalte FNs spesialrapportør og medlem av FNs permanente forum for urfolkssaker at situasjonen i CHT viser hvordan den forsinkede implementeringen av fredsforliket har resultert i at det militære fortsatt har kontroll i området, og at voldelige konflikter og menneskerettighetsovergrep fortsatt er utbredt (UN Economic and Social Council 2011, s. 3). Så sent som i april 2011 ble det rapportert om voldelige sammenstøt mellom bengalske nybyggere og *jummaer*, som resulterte i 3 døde og minst 20 skadde (Amnesty International 2011).

Amnesty International (2011) fremholder at landkonfliktene i CHT krever menneskeliv på begge sider av konflikten, og anmoder både *jummaer*, bengalere og bangladeshiske myndigheter om å forhindre ytterligere dødelige sammenstøt.

I tillegg til konflikten mellom bengalske nybyggere og bangladeshiske myndigheter på den ene siden og urbefolkningsgruppene i CHT på den andre siden, eksisterer det også en intern splittelse i urbefolkningsbevegelsen. Ikke alle støttet inngåelsen av fredsforliket i 1997, blant annet fordi kravet om fullt selvstyre for *jummaene* ikke var oppfylt. Motstandere av forliket dannet *United People's Democratic Front* (UPDF). Konflikten mellom PCJSS og UPDF pågår fortsatt den dag i dag (U.S. Department of State 2011).

Situasjonen for urfolk i Bangladesh, spesielt *jummaer*, med tilhold utenfor sitt folks hjemområde

Bangladeshisk lov sørger for bevegelsesfrihet innad i landet (U.S. Department of State 2011). Det er altså ingen formelle hindre for å reise til, eller bosette seg, hvor en vil i landet. Det er heller ingen formelle eller rettslige hindre for hvor i Bangladesh urbefolkninger kan oppholde og bosette seg (Norges ambassade i Dhaka, e-post mai 2011). Ambassaden opplyser at mange

³ Special Rapporteur on the situation of human rights and fundamental freedoms of indigenous people.

urfolk i Bangladesh har flyttet fra sine områder og til en by, ofte for å ta utdanning eller for å skaffe seg arbeid, og at det er egne kvoter for dem på offentlige universiteter. Det er også et ukjent antall internt fordrevne urfolk i Bangladesh. Hvor mange urfolk som har flyttet fra sine hjemområder til andre steder i Bangladesh er det imidlertid vanskelig å finne ut (Norges ambassade i Dhaka, e-post mai 2011).

Som beskrevet i det foregående, foreligger det generell informasjon om at urfolk, og andre etniske minoriteter, i Bangladesh ofte er dårlig stilt når det gjelder økonomiske, sosiale, kulturelle og politiske rettigheter, og at de utsettes for diskriminering og menneskerettighetsovergrep. Ifølge amerikanske myndigheter fortsatte angrep på etniske minoriteter i Bangladesh i 2010 (U.S. Department of State 2011).

Videre er særlig situasjonen for *jummaer* i CHT beskrevet av mange ulike kilder, både nasjonale og internasjonale. Spesifikk informasjon om *jummaer*, herunder *chakmaer*, som oppholder seg/bor utenfor CHT, har det derimot vært vanskelig å finne. Landinfo er ikke kjent med kilder som rapporterer om hvorvidt situasjonen er forskjellig for *jummaer* (eller andre urbefolkningsgrupper) som bor i eller utenfor sitt folks hjemområde.

Norges ambassade i Dhaka (e-post mai 2011) har ikke vært i stand til å dokumentere noen enkelttilfeller av vold mot *jummaer*, inkludert *chakmaer*, som bor utenfor CHT. Ambassaden mener at den diskriminering, trakassering og vold som *jummaene* utsettes for, stort sett foregår i CHT. Ambassaden antar imidlertid at når det er større sammenstøt i CHT kan *jummaer* som bor utenfor CHT også oppleve problemer, bl.a. fordi hendelser i CHT er mye omtalt i media. Ambassaden mener at situasjonen generelt for urfolk i byene ikke fremstår som vesentlig verre enn for bengalere i byene.

For øvrig vises det til at urbefolkningene i Bangladesh utgjør en svært liten del av en ellers forholdsvis homogen befolkning, og at alle urfolk skiller seg fra bengalene utseendemessig, språklig, kulturelt, og ofte også når det gjelder religion. Grunnloven i Bangladesh erklærer islam som statsreligion, men gir alle rett til å bekjenne seg til og praktisere enhver religion. Både muslimske, hinduistiske, buddhistiske og kristne religiøse høytider er nasjonale fridager. Det foregår imidlertid overgrep og diskriminering på bakgrunn av religion i Bangladesh. Hinduere, kristne og buddhister kan oppleve diskriminering, og i noen tilfeller vold, fra den muslimske majoriteten i landet (U.S. Department of State 2010).

Situasjonen for *jummaer* som er menneskerettighetsforkjempere, og forkjempere for sitt folks rettigheter, som bosetter seg utenfor Chittagong Hill Tracts

Ifølge Human Rights Watch (2011) ble statsminister Sheikh Hasinas løfte om å styrke menneskerettighetene i Bangladesh i 2010 ikke innfridd, blant annet fordi utenomrettslige henrettelser og tortur fortsatt finner sted og landets sikkerhetsstyrker fremdeles ikke stilles til ansvar for menneskerettighetsbrudd de står bak.

Freedom House (2010) forteller at private organisasjoner i Bangladesh som er svært kritiske overfor myndighetene, blir utsatt for intens gransking, trakassering og kan bli nektet tillatelse for sine prosjekter. Dette gjelder i særlig grad de som peker på menneskerettighetsbrudd. Amnesty International har merket seg at mange menneskerettighetsforkjempere i Bangladesh har blitt truet og/eller skadet, og at noen har blitt utsatt for tilfeldige arrestasjoner og tortur (Freedom House 2010).

Respons Bangladesh: Urbefolkninger i Bangladesh, med hovedvekt på *jummaer* fra Chittagong Hill Tracts

Ifølge Global Human Rights Defence (GHRD 2011a, s. 26) frykter menneskerettighetsforkjempere i Bangladesh for sin sikkerhet og opplever trakassering, trusler og overgrep fra både myndigheter og kriminelle. Samme kilde (s. 28) forteller videre at de som rapporterer om menneskerettighetsovergrep også kan bli tvunget i eksil. Mange bangladeshiske menneskerettighetsforkjempere fortsatte å være i eksil i 2010, og frykter følgene hvis de returnerer til hjemlandet:

In 2010, Human rights defenders continued to be under threat and feared for their safety due to false accusations, false convictions, counter charges and other forms of harassment from both the authorities and perpetrators of crimes. According to Odhikar, four journalists were killed, 118 injured, 49 threatened, 43 assaulted and 17 attacked in Bangladesh during 2010. GHRD has received reports from its observers and affiliates in Bangladesh who were harassed during the course of their work. Many Bangladeshi human rights defenders also remained in exile during 2010, fearing repercussions if they returned to their home country (GHRD 2011a, s. 26).

I første kvartal av 2011 ble det fra internasjonale organisasjoner rapportert om overgrep mot menneskerettighetsforkjempere i Bangladesh, samt en økt bekymring for deres sikkerhet (GHRD 2011b). Ytringsfrihet/pressefrihet i Bangladesh var en annen bekymring, og ifølge Odhikar (en nasjonal menneskerettighetsorganisasjon) ble 20 journalister skadet, 20 truet og 10 angrepet i løpet av de første 3 månedene av 2011 (GHRD 2011b). Det kan også forekomme forsvinninger blant menneskerettighetsaktivister i Bangladesh, men det er ikke mange innrapporteringer om dette (Norges ambassade i Dhaka, e-post mai 2011).

Landinfo er ikke kjent med kilder som gir spesifikk informasjon om situasjonen for urfolk i Bangladesh, herunder *jummaer* (og *chakmaer*), som også er aktive menneskerettighetsforkjempere. Det henvises derfor til informasjonen i det foregående om den generelle situasjonen for menneskerettighetsforkjempere i Bangladesh. Den norske ambassaden i Dhaka (e-post mai 2011) forteller at menneskerettighetsaktivister i Bangladesh, *uansett* etnisk gruppe, kan bli utsatt for voldelige overgrep og fysisk mishandling fra politiet eller det militære.

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet, Utlendingsnemnda og Justis- og politidepartementet til enhver tid har behov for kunnskap om for å kunne løse sine oppgaver. Landinfos rapporter og temanotater er basert på opplysninger fra både offentlige og ikke offentlige kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder. Kilder som av ulike grunner ikke ønsker å bli offentliggjort, er ikke nevnt ved navn.

En respons er et svar på konkrete spørsmål og problemstillinger som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo. Responser er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema eller et spørsmål, men skal gi svar på de konkrete spørsmålene som er stilt, og ellers inneholde det som til enhver tid trengs av bakgrunnsinformasjon.

Opplysningene som blir lagt fram i responsene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som responsene omhandler.

Respons **Bangladesh: Urbefolkninger i Bangladesh, med hovedvekt på *jummaer* fra Chittagong Hill Tracts**

Referanser

Skriftlige kilder:

- ACHR, dvs. Asian Centre for Human Rights (2010, 23. februar). *Bangladesh: IPs Massacred for Land Grab*. New Delhi: Asian Centre for Human Rights. Tilgjengelig fra <http://www.achrweb.org/reports/bangla/CHT012010.pdf> [lastet ned 2. mai 2011]
- Amnesty International (2004, mars). *Bangladesh Chittagong Hill Tracts: A Call for Justice at Mahalchari*. London: Amnesty International. Tilgjengelig fra <http://www.amnesty.org/en/library/asset/ASA13/003/2004/en/3e8226e7-d5fa-11dd-bb24-1fb85fe8fa05/asa130032004en.pdf> [lastet ned 11. april 2011]
- Amnesty International (2011, 20. april). *Indigenous land dispute turns deadly in Bangladesh*. London: Amnesty International. Tilgjengelig fra <http://www.amnesty.org/en/library/asset/ASA13/003/2011/en/ed2b5168-36ed-4455-a395-2486a0b88ba3/asa130032011en.pdf> [lastet ned 3. mai 2011]
- Borchgrevink, A. & McNeish, J. (2007). *Review of Bistandsnemnda's (Norwegian Mission in Development) Work with Indigenous Peoples*. Bergen: Chr. Michelsen Institute. Tilgjengelig fra <http://www.cmi.no/publications/file/2902-review-of-bistandsnemdas-norwegian-missions-in.pdf> [lastet ned 8. april 2011]
- Chittagong Hill Tracts Commission (2009). *Report Of The Chittagong Hill Tracts Commission's Mission In Bangladesh, August 10-18, 2009*. Dhaka: Chittagong Hill Tracts Commission. Tilgjengelig fra <http://chtcommission.org/wp-content/uploads/2009/10/chtc-mission-report-august-20091.pdf> [lastet ned 19. mai 2011]
- CIA, dvs. Central Intelligence Agency (2011). *The World Factbook - Bangladesh*. Washington, DC: CIA. Tilgjengelig fra <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/bg.html> [lastet ned 17. juni 2011]

Nettversjonen oppdateres ukentlig.

- Freedom House (2010). *Freedom in the World 2010 - Bangladesh*. Washington, DC: Freedom House. Tilgjengelig fra <http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=22&country=7778&year=2010> [lastet ned 23. mai 2011]
 - GHRD, dvs. Global Human Rights Defence (2011a). *Human Rights Report 2010. Minorities in Bangladesh*. Haag: GHRD. Tilgjengelig fra <http://ghrd.org/FilesPage/3961/BangladeshHR2010.pdf> [lastet ned 17. juni 2011]
- GHRD er en internasjonal menneskerettighetsorganisasjon med hovedkontor i Nederland.
- GHRD, dvs. Global Human Rights Defence (2011b, 7. april). *Bangladesh. Quartely Human Rights Report. January – March 2011*. Haag: GHRD. Tilgjengelig fra http://www.ghrd.org/FilesPage/3962/BDQR_Jan-mar11.pdf [lastet ned 20. mai 2011]

Respons **Bangladesh: Urbefolkninger i Bangladesh, med hovedvekt på jummaer fra Chittagong Hill Tracts**

- Human Rights Watch (2011). *World Report 2011: Bangladesh*. New York: Human Rights Watch. Tilgjengelig fra <http://www.hrw.org/en/world-report-2011/bangladesh> [lastet ned 8. april 2011]
- IDMC, dvs. Internal Displacement Monitoring Centre (2009, 16.juli). *Bangladesh: Indigenous people and religious minorities still affected by displacement*. Geneve: IDMC. Tilgjengelig via Refworld <http://www.unhcr.org/refworld/country,,IDMC,,BGD,,4a6024f52,0.html> [lastet ned 17. juni 2011]
- Kapaeeng Foundation (2010, 10. desember). *Human Rights Report 2009-2010 on Indigenous Peoples in Bangladesh*. [s.l.]: Kapaeeng Foundation. Tilgjengelig via Asia Indigenous Peoples' Pact <http://www.aippnet.org/home/daily-sharing/362-human-rights-report-2009-2010-on-indigenous-peoples-in-bangladesh> [lastet ned 8. april 2011]
- UK Home Office (2010, 20. august). *Country of Origin Information Report. Bangladesh*. London: UK Home Office. Tilgjengelig fra <http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20110220105210/rds.homeoffice.gov.uk/rds/pdfs10/bangladesh-260810.doc> [lastet ned 8. april 2011]
- UN General Assembly (2010, 15. september). *Report by the Special Rapporteur on the situation of human rights and fundamental freedoms of indigenous people, James Anaya. Addendum. Cases examined by the Special Rapporteur (June 2009 – July 2010)*. New York: UN. Tilgjengelig fra <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G10/161/02/PDF/G1016102.pdf?OpenElement> [lastet ned 17. juni 2011]
- UN Economic and Social Council (2011, 18. februar). *Study on the status of implementation of the Chittagong Hill Tracts Accord of 1997*. New York: UN. Tilgjengelig fra <http://www.chtcommission.org/wp-content/uploads/2011/03/CHT-Accord-Study-Final.pdf> [lastet ned 28. april 2011]
- USCIRF, dvs. United States Commission on International Religious Freedom (2010, 29. april). *USCIRF Annual Report 2010 - Additional Countries Closely Monitored: Bangladesh*. Washington, DC: USCIRF. Tilgjengelig via Refworld <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4be28407d.html> [lastet ned 6. april 2011]
- U.S. Department of State (2010, 17. november). *International Religious Freedom Report 2010 - Bangladesh*. Washington, DC: U. S. Department of State. Tilgjengelig fra <http://www.state.gov/g/drl/rls/irf/2010/148789.htm> [lastet ned 27. mai 2011]
- U.S. Department of State (2011, 8. april). *2010 Human Rights Report: Bangladesh*. Washington, DC: U. S. Department of State. Tilgjengelig fra <http://www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2010/sca/154478.htm> [lastet ned 4. mai 2011]

Respons **Bangladesh: Urbefolkninger i Bangladesh, med hovedvekt på jummaer fra Chittagong Hill Tracts**

Muntlige kilder:

- Centre for Indigenous People's Research and Development (CIPRAD), v/ Director Mr. Albert Mankin. Møte i Dhaka 20. november 2007.
- Norges ambassade i Dhaka. E-post 15. mai 2011.

© Landinfo 2011

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.